

Krizler Fırsat Yaratır Mı?
Covid-19 Sürecinde Akademik Kütüphaneler, Yenilenmiş Bir Vizyon:
"MEF Üniversitesi Kütüphanesi"

COVID-19 Döneminin olmazsa olmazı
yeni normalin vazgeçilmezi: "e-kaynaklar"

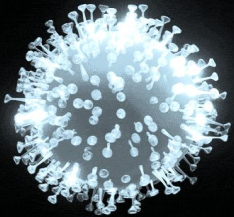

Ramazan ÇELİK
MEF Üniversitesi Kütüphanesi
Bilişim ve İletişim Teknolojileri Birim Sorumlusu

MEF Üniversitesi 57. Kütüphane Haftası Etkinlikleri

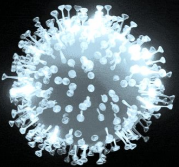
01.04.2021

Çevrimiçi Seminer

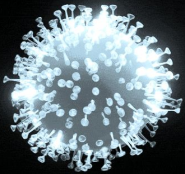
Başlıklar :

1. Pandemi Sürecinde Kurum Desteği
2. Yeni Veritabanı Abonelikleri
3. Yayınlarının Ücretsiz Sunduğu Veritabanı İçerikleri + Deneme Veritabanı Erişimleri
4. e-Kaynak Sağlamada Yeni Ulusal Girişim «İMECE»
5. e-Kaynak Sağlamada Yeni Uluslararası Girişim «RSCVD»
6. Pandemi Sürecinde «ILL» e-Kaynak Sağlama Hizmetleri
7. Kullanıcı Eğitim Talepleri : Öğrenci - Öğretim Görevlisi – Öğretim Üyesi
8. Eğitimin Kazanımları : Değişim ve Dönüşüm
9. Erişim ve İletişim Yöntemlerinde Çeşitlilik
10. Kampüs Dışı Erişim Sistemlerinin Yaygınlaşması ve Değişim Zorunluluğu
11. E-Kaynak Kullanımının Artması (Kullanım Yönetimi ve Raporlanması)
12. Pandemi Sürecinin Kütüphaneciye Etkisi : Gelecek Planlarında Değişim
13. MEF'te «Hibrit» Staj İmkkanı

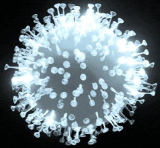
Pandemi Sürecinde Kurum Desteği

- Pandemi sürecinde kurumun kütüphane yönetimine desteği. (*Bütçe, teknoloji ve diğer olanaklar*)
- Kütüphane yönetiminin kütüphaneciye desteği.
- Kütüphanecinin kullanıcıya desteği.

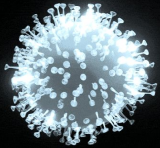
Yeni Veritabanı Abonelikleri

- Normal şartlarda abonelik yapılmadan ILL Hizmetleri ve diğer işbirlikleri sayesinde konu alanlarında ihtiyaç duyulan bazı e-kaynaklar sağlanırken pandemi dönemi ve yasaklar nedeniyle yeni veritabanı abonelikleri gerçekleştirildi.
- Veritabanı aboneliği **36**'dan **42**'ye yükseldi.
- Yasaklar nedeniyle erişilemeyen basılı yayınların açığı farklı yayınevleri aracılığı ile abone ve satın yöntemiyle sağlanarak belli bir oranda kapatıldı. Erişim sağlanan e-Kitap sayıları **321.000**'den **448.000**'e yükseldi.
- Basılı yayın bütçesinin büyük bir kısmı e-Kaynak aboneliği ve satın alımında kullanıldı.
- **Pandemi sürecinde kullanım yoğunluğu ve indirme oranları nedeniyle yayıncılar kullanım şartlarını ve kısıtlandırılmış politikalarını yeniden düzenlemeye başladı.**

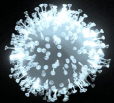
e-Kaynak Sağlamada Yeni Ulusal Girişim «İMECE»

- İLL hizmetlerinde online ortamda yer alan Makale, Kitap bölümü ve Tez taleplerin sağlanması (KİTS, TÜBESS, KİTS - İmece) ile Ulusal düzeyde devam ederken, IFLA RSCVD girişimi ile ücretsiz e-Kaynak sağlama Uluslararası bir boyut kazandı.
- İMECE e-kaynak talep ve sağlama işlemleri KİTS Platformu üzerinden gerçekleştirilmektedir.
- KİTS istekleri kurum seçilerek yapılırken İMECE talepleri kayıtlı bütün kurumlara düştüğünden sağlama sürecinde hız kazanmıştır.
- MEF Kütüphane olarak İMECE girişimine sağlanan e-Kaynak sayısı **4**'tür.

e-Kaynak Sağlamada Yeni Uluslararası Girişim «IFLA - RSCVD»

- IFLA Doküman Sağlama ve Kaynak Paylaşımı (DDRS) Daimi Komitesi'nin COVID-19 salgını süresince uluslararası kaynak paylaşım faaliyetlerini kolaylaştırmak için 21 Nisan 2020 tarihinde başlattığı ve 31 Ağustos 2020 tarihine kadar sürecek yeni bir girişim olarak başlamış bu hizmeti sonlandırmadan devam etme kararı almıştır.
- Olağanüstü COVID-19 Koşullarında kütüphaneler için yeni kaynak paylaşım hizmeti GÖNÜLLÜK ESASINA göre yapılmaktadır.
- 100'ün üzerinde kurumdan 130 gönüllü tarafından yürütülmekte ve her geçen gün bu sayılar artmaktadır.
- Ulusal ve Uluslararası alanda ücretsiz kaynak paylaşımı gerçekleşmektedir.
- Bu girişimden yararlanmak için içerik sağlamak ya da üyelik gerekmez. (Makale : <https://rscvd.org/> - Kitap Bölüm : <https://rscvd.org/book>)
- MEF Kütüphane olarak IFLA RSCVD girişimine sağlanan e-Kaynak sayısı 1112'dir.
- RSCVD girişimi ***Avrupa Birliği Proje*** başvurusu kabul edilmiştir.
- Uluslararası Kütüphane Dernekleri Federasyonu (IFLA) tarafından 45'ten fazla alt birim arasından seçilen ve Federasyonun küresel hedeflerine katkı sağlayan, aktif çalışmalar yürüten birimlere her yıl "**Dinamik Birim ve Etki Ödülü**" verilmektedir ve bu sene RSCVD girişimi *IFLA doküman sağlama ve kaynak paylaşımı komitesi* "**Dinamik Birim ve Etki**" ödülüne layık görülmüştür.

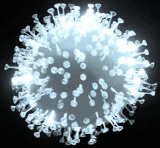

Yayınevlerinin Ücretsiz Sunduğu Veritabanı İçerikleri

+

Deneme Veritabanı Erişimleri

- Çok sayıda yayınevi özellikle Covid - 19 ile alakalı içerikleri (Makale, Dergi, ve e-Kitaplar) ücretsiz erişime sundu, bunların bir çoğu halen erişime açıktır.
- Pandemi sürecinde bazı yayınevleri 30 – 60 – 90 günlük deneme erişimine açtıkları bir çok veritabanını 6 - 12 aylık olarak sınırlı veya sınırsız olmak suretiyle erişime açtı.
- Deneme veritabanları ile koleksiyonlar hiç olmadığı kadar çeşitlenerek genişletildi.
- Pandeminin ilk başlangıcında hızlı aksiyon alan 30'dan fazla yayınevi ilk etapta Covid-19 içeriklerini akabinde ise bütün içeriklerini ücretsiz açtıklarını paylaştılar ancak yayınevleri Kuzey Amerika, Avrupa ve Avustralya sundukları içeriklerle diğer coğrafyalara Asya, Ortadoğu, Güney Amerika'ya sağladıkları içerikler aynı değildi. (*Adil bir erişim hizmeti sağlanmadı*)

INTERLIBRARY LOANS (ILL) 2019 - 2020

ILL İSTATİSTİKLERİ	Mart 2019	Nisan 2019	Mayıs 2019	Haziran 2019	Temmuz 2019	Ağustos 2019	Eylül 2019	Ekim 2019	Kasım 2019	Aralık 2019	Ocak 2020	Şubat 2020	TOPLAM	G. TOPLAM
Yurtiçindeki kütüphanelerden ödünç istenen materyal sayısı Toplam talep sayısı	48	31	24	6	17	15	34	26	18	26	27	31	303	751
Yurtiçindeki kütüphanelerden ödünç istenen materyal sayısı Karşılanan talep sayısı	47	30	23	4	14	13	34	23	15	26	28	29	286	
Yurtiçindeki kütüphanelere ödünç verilen materyal sayısı Toplam talep sayısı	1	1	0	0	1	1	1	0	0	0	0	0	5	
Yurtiçindeki kütüphanelere ödünç verilen materyal sayısı Karşılanan talep sayısı	1	1	0	0	1	1	1	0	0	0	0	0	5	
Yurtiçindeki kütüphanelerden istenen (e-Kaynak) materyal sayısı Temin edilen e-Kitap / Makale sayısı	10	13	9	8	16	12	17	11	19	14	13	10	152	
	107	76	56	18	49	42	87	60	52	66	68	70	751	

Yurtiçindeki kütüphanelerden ödünç istenen materyal sayısı
Toplam talep sayısı

303

Yurtiçindeki kütüphanelerden
ödünç istenen materyal sayısı
Karşılanan talep sayısı

286

Yurtiçindeki kütüphanelere
ödünç verilen materyal sayısı
Toplam talep sayısı

5

Yurtiçindeki kütüphanelere
ödünç verilen materyal sayısı
Karşılanan talep sayısı

5

Diğer kütüphanelerden istenen e-Kaynak sayısı
Temin edilen e-Kitap / Makale sayısı

152

INTERLIBRARY LOANS (ILL) 2020 - 2021

ILL İSTATİSTİKLERİ	Mart 2020	Nisan 2020	Mayıs 2020	Haziran 2020	Temmuz 2020	Ağustos 2020	Eylül 2020	Ekim 2020	Kasım 2020	Aralık 2020	Ocak 2021	Şubat 2021	Mart 2021	TOPLAM	G. TOPLAM
Yurtiçindeki kütüphanelerden ödünç istenen materyal sayısı Toplam talep sayısı	13	2	0	0	0	0	1	1	22	0	4	5	4	52	1317
Yurtiçindeki kütüphanelerden ödünç istenen materyal sayısı Karşılanan talep sayısı	13	2	0	0	0	0	1	0	21	0	3	5	3	48	
Yurtiçindeki kütüphanelere ödünç verilen materyal sayısı Toplam talep sayısı	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	
Yurtiçindeki kütüphanelere ödünç verilen materyal sayısı Karşılanan talep sayısı	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	
Yurtiçindeki kütüphanelerden istenen (e-Kaynak) materyal sayısı Temin edilen e-Kitap / Makale sayısı	3	2	3	10	6	1	7	12	6	15	10	12	12	99	
Yurtiçindeki kütüphanelere sağlanan İMECE materyal sayısı Karşılanan e-Kitap / Makale sayısı	0	0	0	3	0	0	0	0	0	0	1	0	0	4	
Yurtiçi ve Yurtdışı kütüphanelere sağlanan RCSVD materyal sayısı Karşılanan e-Kitap / Makale sayısı	0	0	204	155	96	24	36	102	106	88	61	139	101	1112	
	29	6	207	168	102	25	45	115	155	103	79	163	120	1317	

Yurtiçindeki kütüphanelerden ödünç istenen materyal sayısı
Toplam talep sayısı

52

Yurtiçindeki kütüphanelerden
ödünç istenen materyal sayısı
Karşılanan talep sayısı

48

Yurtiçindeki kütüphanelere
ödünç verilen materyal sayısı
Toplam talep sayısı

1

Yurtiçindeki kütüphanelere
ödünç verilen materyal sayısı
Karşılanan talep sayısı

1

Yurtiçi ve Yurtdışı kütüphanelere sağlanan RCSVD materyal sayısı
Karşılanan e-Kitap / Makale sayısı

1112

Yurtiçindeki kütüphanelere sağlanan İMECE materyal sayısı
Karşılanan e-Kitap / Makale sayısı

4

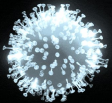
Diğer kütüphanelerden istenen e-Kaynak sayısı
Temin edilen e-Kitap / Makale sayısı

99

Kullanıcı Eğitim Talepleri

Öğrenci - Öğretim Görevlisi – Öğretim Üyesi

- **e-Kitap Koleksiyonuna Erişim ve Kullanım**
 - Kütüphane kataloğu ve veritabanı üzerinden e-kaynak tarama
 - e-Kitap indirme ve kullanımı
- **Veritabanları**
 - Hangi veritabanlarını kullanmalıyım
 - DOI nedir?
 - Makale bulma yöntemleri - (Eklentiler)
- **Kampüs Dışı Erişim**
 - Kampüs içinden kütüphane kaynaklarına erişim
 - Kampüs dışından kütüphane kaynaklarına erişim
- **Konu Alanlarına Göre Dergi Seçimi / Dergi Kalitesi (Q1-Q2-Q3-Q4) - (Etki Değeri = Impact Factor)**
 - Journal Citation Reports
 - Incites (Bibliyometri çalışmaları)
 - Scimago Journal & Country Rank
 - Web Of Science - SCI, SSCI, A&HCI
 - Web of Science Master Journal List
- **Referans Yönetim Sistemi**
 - Mendeley
 - Zotero
 - Wizdom.ai
- **Araştırma Projesi Nasıl Hazırlanır?**
 - Araştırma konusunun belirlenmesi
 - Kaynak türleri ve seçimi
 - Kaynağın güvenilirliğinin tespiti
 - Araştırmanın yapılacağı mecralar
 - Yardımcı ipuçları (Boolean Operators vb.)
 - Referans yönetim sistemi
 - İntihal denetimi
- **Yazar ID**
 - Uluslararası yazar ID'si alma (Publons=ResearcherID)
 - Uluslararası yazar ID'si alma (ORCID)
- **İntihal**
 - Turnitin
 - iThenticate
- **Basılı Kitap Koleksiyonuna Erişim ve Kullanım**
 - Kütüphane kataloğunda kaynak tarama
 - Kitap sınıflama sistemi - Raf düzeni
 - Kitap rezerve işlemi
 - Kütüphane Hesabım (Hesap detayları, yayın süre uzatımı)
- **MEF Üniversitesi Akademik/Kurumsal Arşiv Sistemi**
 - Kurumsal Arşiv veri girişi
- **Grup Çalışma Odası Rezervasyon Sistemi**
 - Kullanıcı eğitimi

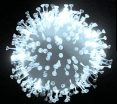
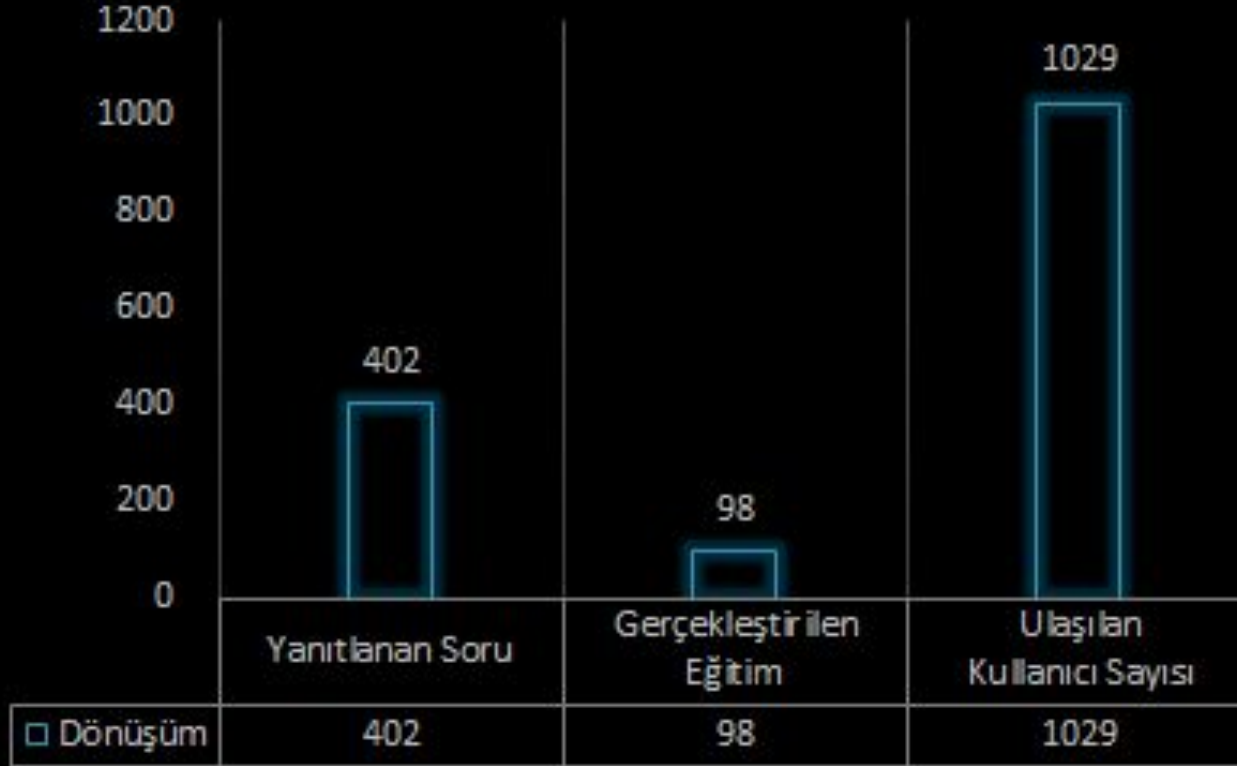

Eğitimin Kazanımları - Değişim ve Dönüşüm

- Pandemi sürecinde öğrenci iletişim becerileri arttı.
- Her iletişim kanalını kullanarak kütüphaneciye erişilebilen bir kitle oluştu. (*Kütüphaneciye Sor, e-Posta, Sosyal Medya, İş ve Cep Telefonu*) - (**402 soru yanıtlandı**)
- Eğitim talebi ve sorular arttı.
- Soru sorma şekli ve soru içerikleri değişti.
- Kampüs Dışı Erişim sağlayamıyorum şifrem nedir sorusu yok denecek kadar azaldı.
- Veritabanlarında tek tek arama yapmak yerine EDS keşif aracı (Arama kutucuğu) ile araştırma yapılmaya başlandı.
- Keşif aracı farkındalığının ardından hangi veritabanını kullanmalıyım sorusu yok denecek kadar azaldı.
- Veritabanı sol menü filtreleme özelliği, araştırma yöntemleri, yardımcı ipuçları (Boolean Operators vb.) ile araştırmanın kolaylığı anlaşıldı ve kullanılır oldu.
- Açık kaynak ve açık bilim içeriklerinin farkına vardılar.
- Güvenilir kaynak algısı oluştu ve hakemli dergi içerikleri kullanılmaya başlandı. (Wikipedia ve kaynağı belli olmayan Google içerikleri)
- Bir üst seviye araştırma yapılmaya başlandı. (*Hakemli dergi*) - (*Dergi Kalitesi - Q1, Q2, Q3, Q4*) - (*Etki Değeri*) - (*Journal Citation Report*) - (*Scimago Journal & Country Rank*)
- Referans Yönetim Sistemi ile ödevler hazırlanmaya başlandı. (*Yazım stili : APA, Chicago, MLA, IEEE, vb.*) - (*Mendeley, Wizdom.ai, Zotero*)
- İntihal denetimi göz önünde bulundurulmuş % 20 -25 benzerlik oranlarını geçmeyen ödevler hazırlanmaya başlandı.
- Üniversite eğitim sisteminin (Flipped Learning) olması nedeniyle kullanıcıların online eğitimlerde adaptasyon sorunu yaşamaması, eğitimlerin başarılı olması ve sürekliliğini sağladı.
- Pandemi sürecinde **98 Eğitim gerçekleştirildi**, birebir ve sınıf eğitimlerinde Öğrenci, Öğretim Görevlisi – Öğretim Üyesi dahil **1029 kişiye erişildi**.

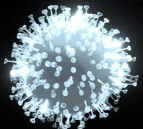

Pandemi Dönemi Kazanımlar

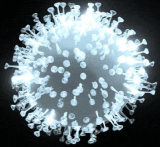
Erişim ve İletişim Yöntemlerinde Çeşitlilik

- Covid – 19 süresince özellikle sokağa çıkma yasağı dönemleri ile birlikte ihtiyaçların artması sonucunda kullanıcı tercih ve alışkanlığına göre iletişim kanallarının çeşitlenmesine sebep oldu.
- Kurumsal üyeliğimiz bulunan iletişim kanalları yerine “*kullanıcı odaklı yaklaşım*” ile kullanıcının alışkanlıkları ve erişim tercihleri ile iletişim ve eğitimler gerçekleştirildi.
- Bildiği, aşına olduğu iletişim kanalları ile eğitim sağlanıyor olması soru sormaktan çekinen öğrenciye güven oluşturdu. Aynı öğrenci/ler farklı ödev ve konularda tekrar eğitim talebinde bulundu.
- AnyDesk
- Bb-Collaborate
- Google Meet
- Microsoft Teams
- TeamViewer
- ZOOM

Kampüs Dışı Erişim Sistemlerinin Yaygınlaşması ve Değişim Zorunluluğu

- Kampüs Dışı Erişim hizmetlerinin yetersiz kaldığı kurumlar da Proxy Servisi devam etmek suretiyle yeni erişim yöntemlerine geçildi.
 - DeepKnowledge
 - EZProxy - *MEF Kütüphane*
 - OpenAthens
 - Proxy Servisi
 - Vetis
 - VPN
- Sadece kampüs içi erişime imkan sunan, Kampüs Dışı Erişime direnen bazı yayınevleri içeriklerinin EDS, OCLC ve Summon gibi keşif araçlarında taranabilmesi için erişim politikalarını değiştirdiler.

E-Kaynak Kullanımının Artması (Kullanım Yönetimi ve Raporlanması)

- Covid-19 öncesi ve sonrasında veritabanı kullanımları incelendiğinde %60 oranında artış olduğu gözlemlendi.
- Eğitim ve erişilen kullanıcı sayılarının fazla olması.
- Veritabanı duyuruları (BlackBoard, ilgiliye göre bölümlere e-posta bildirimleri, kütüphane sayfası ve Sosyal Medya duyuruları)
- Kütüphane server'larının teknoloji birimi tarafından yürütülüyor olması. (Duyuru, deneme ve abone veritabanlarının anlık yayınlanması)
- Normal şartlarda kütüphaneyi hiç ziyaret etmeyen kullanıcılarımız kendi talebi veya eğitmenin kütüphane eğitim talebi üzerine kütüphane hizmet ve olanaklarının farkına vardı.
- Kullanıcının kütüphanede olmasını beklemediği ancak eğitim esnasında farkına vardığı veritabanı istatistiklerinde ciddi artışlar gözlemlendi.
- Kampüs Dışı Erişim Sistemi ile e-kaynaklara erişim engeli olmadığı farkındalık yarattı.
- **e-Kaynak kullanımında toplam kullanım sayılarına bakıldığında ciddi bir artış gözlenirken istatistikler detaylı incelendiğinde bu artış STM grubunda yüksek oranda görülürken ancak Sosyal bilimlerde düşüş olduğu gözlemlendi.**
- Raporlamanın önemi ve Raporlama yöntemlerinde Counter - 5 örneği. (Ölçebilmek, Yeni dönemde aboneliğin devam edip etmeyeceği kararı, Performans ölçme, maliyet hesaplama vb.)

Metric_Type	Reporting Period_Total	Jan-2021	Feb-2021	Marc-2021	Platform Report - Counter R5 Reports
Searches_Platform	21365	8808	7505	5052	Bütün arama sayıları
Total_Item_Investigations	13186	5928	4545	2713	Sonuç listesinden Abstract dahil herhangi bir içeriğe tıklama.
Total_Item_Requests	4822	2170	1666	986	Tam metin indirme sayıları.
Unique_Item_Investigations	10977	4933	3905	2139	Bir kullanıcının bir oturumdaki bir içerikle ilgili tüm etkileşimlerinin tek sayılması. (Abstract'a tıklandı sonrasında tam metni indirildi tek işlem yapıldı olarak verir.)
Unique_Item_Requests	4093	1811	1465	817	Bir kullanıcı önce içeriğe HTML'yi tıklayarak erişti daha sonrasında PDF'sini indirirse bu işlemleri tek sayı olarak verir.

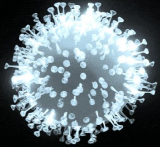
Pandemi Sürecinin Kütüphaneciye Etkisi : Gelecek Planlarında Değişim

Pandemi Sürecinin Kütüphaneciye Etkisi:

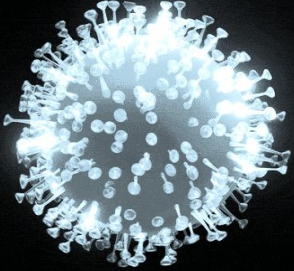
- Yoğun ve süresiz bir mesai kavramı oluştu.
- Normal eğitim sürecinde, online eğitimlerde gelen sorular ve eğitim sonrasında e-posta ve kütüphaneciye sor mesajları saat farkı gözetmeksizin yanıtlandı.
- Kurumundan teknoloji (Bilgisayar) ve teknik desteği (IT – Bilgi İşlem) alamayan kütüphaneciler uzaktan hizmet sağlayamadılar ya da çok zorlandılar.
- Mesleğe yeni başlamış kütüphanecilerin fiziki ortamda edinebilecekleri tecrübe açısından gelişimi olumsuz etkilenirken inovasyon açısından gelişmekte ve deneyim kazanmaktalar.

Gelecek Planlarında Değişim :

- Kullanıcı farkındalığı sonrasında soru ve isteklerin çeşitlenmesi kütüphanecinin bilmediği konu ve alanları da öğrenmesinin gerekliliğini ortaya çıkardı.
- Veri kullanımı ve raporlamanın önem ve etkisi daha çok anlaşılırken, disiplin ve düzen eksikliğinin gerekliliğini ortaya çıkardı.
- Her yerden «uzak erişim yöntemleri» ile kütüphane otomasyon sistemlerine erişimin gerekliliği anlaşıldı, yeni yöntem ve programların kullanılmasının gerekliliğini ortaya çıkardı.
- Teknoloji okuryazarlığı ihtiyacı.
- Mevcut durumumuzu ölçme, özelliklerimizi becerilerimizi değerlendirme ve gelecek için yeniden yapılanma fırsatı doğdu.

Teşekkür ederim ...

Ramazan ÇELİK
MEF Üniversitesi Kütüphanesi
Bilişim ve İletişim Teknolojileri Birim Sorumlusu
celikr@mef.edu.tr
0212 3953713
0505 4112922